СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 74. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 31-го БЕРЕЗНЯ 1949. — No. 74. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 31, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свобода": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

КОНТРОЛЯ КОМІРНОГО ОДОБРЕНА ВЕЛИКОЮ БІЛЬШІСТЮ

Вашингтон. — Обі палати конгресу вирішили значною більшістю продовжити федеральну контролю комірного на дальших 15 місяців після того, як теперішній закон вигасне в четвер 31 березня. Законопроєкт був ухвалений з відмінними застерогами окремо в кожній палаті, опісля передискутований на спільній конференції обох палат, і остаточно ухвалений в одній редакції у вівторок у сенаті 78 голосами проти 11, а в палаті репрезентантів 263 голосами проти 143. Законопроєкт містить постанову, що кожен стейт може ухвалити свій закон, щоб покінчити з контролею комірного кожного часу. Теж кожна громада може це зробити в себе за одобренням губернатора стейту. Бил не вдоволяє ні конгресу ні президента, одначе демократичні провідники впевняють, що президент підпише його, бо на його місце нема ніщо іншого.

УКРАЇНСЬКИЙ ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ ПРЕДМЕТОМ ЗАВВАГ В КОНГРЕСІ

КОНГРЕСМЕН ЛОРЕНС Г. СМИТ ЗВЕРНУВ УВАГУ НА СТАТТЮ Д-РА Р. СМАЛЬ-СТОЦЬКОГО В „УКРАЇНСЬКОМУ КВАРТАЛЬНИКУ"

Вашингтон. Надрукована в 4-тому числі III-го річника (1947) видаваного Українським Конгресовим Комітетом „Українського Квартальника" (UKRAINIAN QUARTERLY) стаття проф. д-ра Романа Смаль-Стоцького про „Прометеївський Рух", була предметом завваг в Палаті Репрезентантів в справі самовизначення народів та незалежности України. Заввагу видвигнув конгресмен Лоренс Г. Смит з Висконсін. В урядовому Конгресовому Рекорді з дня 21-го березня 1949 „продовжені завваг" на тему „російського комунізму" подано: „Мр. Смит з Висконсін: Містер Спікер, важлива стаття тількищо прийшла до моєї уваги. Вона відноситься до проблеми російського комунізму. Вона появилася в Українському Квартальнику, том III, ч. 4, 1947, і була написана д-ром Романом Смаль-Стоцьким, тепер проф. модерних мов в Маркет Юніверситі, що раніше був професором Варшавського Університету. Під час війни д-р Стоцький був заарештований націстами.

„Мр. Спікер, згадана стаття затитулована „Прометеївський Рух". Д-р Стоцький в стислий і сильний спосіб написав про боротьбу за волю поневолених націй в Советському Союзі. Замало людей в Злучених Державах здає собі справу, що ці малі нації тепер борються знову проти Червоної Росії, що, здавалося б, має величезну перевагу. Але наостанці вони переможуть, бо по їхньому боці є Бог і правда, хоча це ще може потривати довгий-довгий час. Ми в цій країні мусимо завжди піддержувати справу правди і якщо принципи Об'єднаних Націй мають будь-яке значення, ми мусимо тепер заявитися проти безбожного комунізму, що накинув своє залізне пекло волелюбним народам..."

В дальшому конгресмен Смит майже в цілості перечитав твердження д-ра Р. Смаль-Стоцького в згаданій статті, в якій говориться про помилки західних союзників щодо самовизначення народів після першої світової війни, що було теж причиною другої війни. Автор зокрема зупинився на історичному перегляді російського імперіялізму, нереспектування міжнародних договорів і зобов'язань, і вкінці незвичайно пластично представив боротьбу поневолених народів взагалі, а України зокрема проти гітлерівського і большевицького нацизму. В цій боротьбі, тепер вже тільки проти большевизму, поневолені ним народи об'єдналися в Прометеївський рух, що є рівночасно могутнім рухом за мир та справедливість в світі. Перевівши коротко паралелю цілком подібних до себе нацистівського і большевицького тоталітаризмів, автор згадав про страшні умовини неволі в Совєтах та про труднощі боротьби проти неї, що випливає теж з факту членства Совєтського Союзу в Об'єднаних Націях.

Конгресмен Смит закінчив відчитування статті проф. Р. Смаль-Стоцького ще такою своєю заввагою:

„Мр. Спікер, право самовизначення народів є принціпом, з якого не можна резигнувати. Наші мовчазні полеглі двох світових війн не матимуть спокою, якщоб ми відступили в цій важливій справі".

ЧЕХИ ЗАСУДИЛИ ЗА ШПИГУНСТВО ДВОХ АМЕРИКАНСЬКИХ ВОЯКІВ

Прага, 30. березня. (ЮП). — Чеський уряд вчора повідомив про таємний суд і засуд на довголітню тюрму і каторгу двох американських вояків, обвинувачених в шпигунстві. Американський амбасадор в Празі зложив гострий протест, заявляючи, що закид „шпигунства" проти засуджених був „абсолютно безглуздий", поминаючи вже саму таємну процедуру процесу. Два згадані вояки були заарештовані ще на початку грудня м. р., заблукавшись на чехословацьку територію з американської зони в Німеччині. Одного з них тепер засуджено на 10 а другого на 12 років тюрми. Американський амбасадор заявив, що він приділяв справі цего дивного суду „дуже серіозну увагу", зложивши в тій справі в чеському уряді формальний протест ще заки одержав інструкції з Вашингтону.

СОКОЛОВСЬКИЙ ІМЕНОВАНИЙ ЗАСТУПНИКОМ МІНІСТРА СОВ. ЗБРОЙНИХ СИЛ

„ГЕРОЙ СТАЛІНГРАДУ" ПРИЗНАЧЕНИЙ СОВЄТСЬКИМ КОМАНДАНТОМ БЕРЛІНА.

Лондон, 30 квітня. — Московська радіовисильня повідомила вчора, що Президія Ради Міністрів СССР рішила призначити дотеперішнього совєтського головнокомандуючого в Берліні, маршала Василя Соколовського, першим заступником міністра збройних сил, призначуючи рівночасно на його місце в Берліні „героя Сталінграду", ген. Василя Чуйкова, що досі був совєтським військовим губернатором німецької провінції Тюрингії. Соколовський був іменований на місце першого заступника збройних сил, звільнене маршалом Александром Василевським, що був іменований міністром збройних сил на місце „звільненого" з того посту члена Політбура, Маршала Булганіна. Маршал Соколовський, що був головнокомандуючим совєтських збройних сил в Німеччині та військовим губернатором цеї окупованої країни, був відповідальний за остаточне розбиття спільного чотиро-державного управління Німеччини, залишаючи Контрольну Раду Союзників. Під час війни Соколовський був командантом т. зв. Першого Українського Фронту. Ген. Чуйков був відзначений за відбиття німецького наступу на Сталінград в літі 1942 року.

ПРОПОНУЮТЬ „СИМВОЛІЧНУ" ОКУПАЦІЮ АВСТРІЇ.

Відень, 30 березня. — В провідних австрійських колах приходять до переконання, що теперішнє міжнародне положення дає дуже малі надії на можливість позитивного вислідку нарад чотирьох великодержав в справі мирового договору з Австрією та на можливість такого договору. Совєти навряд чи вступляться тепер з Австрії, не маючи в ній потрібної п'ятиколонної бази та ще в додатку попавшись з Тітом в Югославії. Беручи це до уваги, австрійські лідери пропонують заступлення теперішніх окупаційних сил малими „символічними" окупаційними відділами, що не змінили б положення в основному, але поважно відтяжили б австрійський бюджет від окупаційних коштів та дозволили б на кращу нормалізацію внутрішніх відносин в країні. Західні союзники, зокрема Америка, мали б піддержувати цю думку. Становище Совєтів в цій справі ще не відоме.

ПОСТУП В ОБЄДНАННІ ДЕПАРТАМЕНТУ ОБОРОНИ.

Вашингтон. — Новий секретар оборони, Луїс А. Джансон, виказав упродовж 24 годин свого урядування незвичайну енергію в змаганні до повного обєднання різних ділянок в секретаріяті оборони. На пресовій конференції він сказав, що сотки різних дорадчих тіл, які існують при Краєвій Військовій Установі, виправдають своє дальше існування тільки тоді, якщо вони викажуть своєю працею, що вони змагають до цілковитого обєднання. Щоб перевести злуку, секретар Джансон покликав ген. Джозефа Т. МекНарні до провірки діяльности яких 500-800 різнородних агенцій і бюр. Він заявив теж, що не буде тримати на становищах урядовців, які не викажуть своєю працею, що вони підтримують ідею повної злуки боєвих сил.

ОБМЕЖУЮТЬ ПРИЙМАННЯ ВОЯКІВ ДО АРМІЇ.

Вашингтон. — Команда армії опрацювала нові обмеження при прийманні вислужених вояків до армії, головно тих, що мають на утриманні жінку й діти. Для виснення кажуть, що військова влада мусить турбуватися мешканням для родин вояків, а це важко серед теперішньої мешканевої скрути. Команда буде приймати таких вислужених вояків, що мають найнижчу рангу капраля. Це причиниться до обмеження кількости вояків у збройних силах.

ПРОПАВ БАНКОВИЙ УРЯДОВЕЦЬ І $700,000.

Ню Йорк.— Помічник управителя Нешенел Сіти Бенк, Ричард Г. Кров, у віці 41 літ, пропав у вівторок, а ним і 690,000 долярів з банкової філії під ч. 195 Бродвей, де він був зайнятий. Банк подав вияснення, що Кров мав відпустку для порятунку здоровя, потім повернув до праці і щез один день після повороту. Жінка Крока зголосила, що її чоловік пропав з дому без сліду.

ПРОФ. ЛАСКІ ВИЯСНЮЄ ПОТРЕБУ КРАЙНИХ ЛІВИХ ГРУП.

Ню Йорк. — Д-р Гаролд Ласкі, член екзекутивного комітету британської Лейбур Парті, виголосив лекцію про забезпеку демократії. Він твердить, що крайні ліві групи є меншою загрозою для демократії ніж ті, що хочуть знищити такі групи для забезпечення демократії. Ласкі виголосив лекцію під опікою Фундації Гілмана в Колумбійському університеті.

АМЕРИКАНСЬКІ КОМУНІСТИ ПЛЯНУВАЛИ ГРОМАДЯНСЬКУ ВІЙНУ В КОРИСТЬ РОСІЇ

Ню Йорк. — Вже від 1945 р. плянували провідники американських комуністів станути на боці Росії на випадок, коли б прийшло до війни між Совєтами й Злученими Державами. Це виявив на розправі проти обвинувачених комуністичних провідників у суді свідок Луїс Буденц, який в тому часі був редактором комуністичного щоденника „Дейлі Воркер". Він виявив, що конституція Комуністичної партії одобрює громадянську війну під заслоною американського патріотизму, щоб закрити сліди. За вказівками з Кремлю, казав Буденц, комуністичні головачі придумали слово „правдивий патріотизм". Це має значити готовість дати підтримку Совєтам проти рідної країни. Буденц виявив, що комуністи в 1945 р. почали зконцентровану кампанію проти американських промислових підприємців. У Ню Йорку вони покликали до життя „культурну секцію", яка підтримувала ті клуби в їхній класовій війні. Підчас складання свідоцтва Буденц, на запит прокуратора, виявив, що комуністи складали окремі слова, щоб помогти агітаторам у виясненню комуністичного статуту. З таких слів повстав з часом жаргон, яким оперують комуністичні органи. Так напр. „засади наукового соціялізму, марксизму-ленінізму" треба толкувати так, що соціялізм можна осягнути тільки через насильне потрясення капіталістичної держави та настановлення диктатури пролетаріяту силою й насиллям. У Злучених Державах це значить, що Комуністична партія має змагати до насильного скинення уряду. Такий спосіб писання називають комуністи „езопським" — казав Буденц.

ХОЧУТЬ ДЕПОРТУВАТИ ЖІНКУ-КОМУНІСТКУ.

Ню Йорк. — Федеральна влада арештувала панну Бетті Ганнет і відіслала її на Елис Айленд для депортації за її діяльність як асистентки організаційної секції Комуністичної партії, одначе випустила її на волю за складенням кавції у висоті $1,000. Вона походить з Росії, хоча перед владою вона подала своє імя як Ребека або Рифка Ярошевська, уроджена в Кельцях, у Польщі перед 42 роками. Вона приїхала до Америки на постійний осідок в 1914 р. Від того часу вона зміняла своє імя 7 разів.

305 АМЕРИКАНСЬКИХ СТИПЕНДІЙ НА СТУДІЇ У ФРАНЦІЇ

Клівленд. — На зібранні організації „Тиждень для Розуміння Світу" ухвалено дати підтримку для пляну Фулбрайта, на підставі якого конгрес має признати 305 стипендій для студентів, які вибираються на студії до Франції.

ВІДСИЛАЮТЬ ДОДОМУ ЧУЖИННИХ „КУЛЬТУРНИХ" МІСІОНАРІВ

Вашингтон, 29 березня. — Департамент стейту, в порозумінні з генеральним прокуратором, стримав 18 делегатів з під-советських країн у їх намірі обїхати американські міста з промовами, як це вони плянували зробити після покінчення Культурної й Наукової Конференції для Світового Миру в Ню Йорку. Уряд повідомив амбасади таких країн, що їх делегати були допущені тільки на згадану конференцію. Повідомлення дістали амбасади: російська, чеська, польська й югославська. У повідомленні сказано, що делегати повинні опустити американську землю впродовж відповідного часу після конференції. Вони плянували відбути поїздку впродовж двох тижнів і вже відбули віче в Нюарку.

Українська група замітна у протестах в Нюарку.

Нюарк, Н. Дж. — Серед великого числа пікетчиків, які явилися з різними таблицями перед театром Моск на знак протесту проти просовєтської агітації чужинних делегатів на вічу, загальну увагу звертала на себе українська група в народних одягах. Написі на їхніх таблицях пригадували, що Совєти знищили релігійну й національну свободу на українських землях, ними окупованих. Загалом у пікетуванні брали участь 1,000 осіб з різних патріотичних організацій. На віче не приїхав совєтський композитор, Димитрий Шостакович, хоч його участь була заповіджена.

170 НОВИХ УКРАЇНСЬКИХ ІМІГРАНТІВ ЗІ СКИТАЛЬЩИНИ

Ню Йорк. — Кораблем Марін Фалкон, який причалив з Гамбурга до Ню Йорку у вівторок 29 березня, приїхало 550 нових імігрантів, а серед них 170 українців з европейської скитальщини. З них 125 приїхали за посередництвом Злученого Українсько - Американського Допомогового Комітету, а решта через Католицький Комітет. Понад 50 поїхали на фарми до стейту Мериленду, інші розїхалися в інші стейти. Український Переселенчий Осередок з Ню Йорку, під директивами ген. директора д-ра В. Ґалана, перевів справно звичайні заряддження при зустрічі і приладив перекуску та гроші на дорогу для тих, що їхали поза Ню Йорк й найближчу околицю.

СТВОРЕНО КОМІТЕТ ДЛЯ РОЗПОДІЛУ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЗБРОЇ В ЕВРОПІ

Лондон, 30 березня. Уряд Злучених Держав Америки встановив тут спільний комітет американських спеціялістів, які наглядатимуть над розподілом американської зброї европейським країнам в рямках Атлантійського пакту. Офіційне повідомлення про створення цього комітету має бути проголошене вкоротці у Вашингтоні. Комітет, що матиме офіційну назву Европейський Координаційний Комітет, складається з представників державного департаменту, краєвих оборонних установ та адміністрації пляну Маршала. Амбасадор Люїс В. Доглес має бути предсідником Комітету, а його заступником є керівник адміністрації пляну Маршала, Аверел Гарриман. Новий Комітет матиме два головні завдання: він буде розрахунковим центром для всіх европейських запотребувань американської зброї і американської військової допомоги та допомагатиме европейським країнам консолідувати ці вимоги для дальшої передачі їх до Вашингтону. Після ухвалення Конгресом відповідної допомоги в зброї европейським країнам, Комітет наглядатиме над її точним і правильним розподілом.

МОЖЛИВІСТЬ НОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ „ЧОТИРЬОХ ВЕЛИКИХ" В СПРАВІ НІМЕЧЧИНИ.

Франкфурт, 30 березня. — В поінформованих колах західних союзників допускають в недалекому часі можливість нових переговорів з Совєтами в справі Німеччини, після скріплення західних позицій підписанням Атлантійського пакту та після остаточного встановлення західно-німецької держави. Ці дальші розмови на чотироджержавній базі залежать, очевидно, від Совєтів, але вважається, що Москва готова тепер виконати деякі передумови таких переговорів під враженням і натиском сильно скріплених позицій західних союзників.

АВСТРІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ ВІД СОВЄТІВ ЗВІЛЬНЕННЯ ПОЛОНЕНИХ.

Відень, 30 березня. — Австрійський уряд рішив звернутися знову з „наглим проханням" до Совєтів, щоб ті звільнили австрійських воєнно-полонених. Міністер внутрішніх справ заявив, що в совєтському полоні ще досі перебуває около 7,000 австрійців, про яких родини знають та понад 1,000 інших. Австрійський премієр Фіґль ще минулого листопада вислав Сталінові листа з проханням про звільнення полонених австрійців, але досі не дістав жадної відповіді.

ГОЛАНДЦІ ПРИЙНЯЛИ ПЛЯН ПЕРЕГОВОРІВ В ІНДОНЕЗІЇ.

Гаґа, 30 березня. — Данський уряд погодився на предложений йому комісією ОН для Індонезії плян безпосередні переговорів з індонезькими республиканськими провідниками. Плян відповідає постановам Ради Безпеки.

ІТАЛІЯ МІЖ ЕВРОПЕЙСЬКИМИ „ВЕЛИКИМИ".

Лондон, 30 березня.—Представниками десятьох західноевропейських країн, іменно, Британії, Франції, Бельгії, Голандії, Люксембургу, Швеції, Норвегії, Данії, Італії та Ірландії, що тут підготовляють статут для майбутньої Ради Европи, погодились вчора на признання Італії в цій майбутній Раді таку саму кількість місць, яку матимуть Британія і Франція. Кількість місць відповідно до величини і значення країни буде встановлена тільки в дорадчій раді, бо в її екзекутивному комітеті кожна країна матиме тільки одного міністеріяльного представника.

ДІТИ З ПІД-СОВЄТСЬКОЇ НІМЕЧЧИНИ ПЕРЕХОДЯТЬ ЖЕБРАТИ ДО АМЕРИКАНЦІВ.

Франкфурт, 30 березня. — З кол американського військового управління потвердили, що тепер з кожним днем більша кількість страшно обдертих і виголоднілих дітей прилазить через кордон зі совєтської в американську зону, прохаючи хліба від американців. Діти з плачем оповідають, що їх батьки ще досі перебувають в совєтському полоні, або що їх забрано до таборів каторжних робіт.

ПРОТИ-КОМУНІСТИЧНІ ЗАХОДИ В ЯПОНІЇ.

Токіо, 30 березня. — Японський парламент, проти запеклої опозиції комуністичних послів, ухвалив цілий ряд постанов, що мають на меті вкоротити підривну роботу комуністичної п'ятої колони в тій країні, зокрема в господар-

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОГАНЬ!

За весь час свого існування не могло прийти американським українцям навіть на думку, що вони доживуть такого часу, коли прибуде до Злучених Держав „представник України" і буде тут повчати різні звироднілі елементи, як валити американський суспільний лад та нищити американський спосіб вільного життя і думання. Не могло таке навіть приснитись у найпоганішому сні вже тому, що всі ми виховані на великій пошані, що її мав для цеї країни найбільший син українського народу, який заповів, що Україна таки діждеться свого Вашингтона з його праведним законом. Проте сталося інакше, бо Москва вислала (і далі висилає!) до Америки такого „представника" України, який не то, що не займався українськими справами, але плянував, як знищити американську країну та її демократичний лад. Цим „представником" був відомий зрадник України, Дмитро Мануїльський, „міністер закордонних справ Української Радянської Соціялістичної Республіки". Українські комуністи в Америці та наші „совєтчики" ще й досі славлять його як „визвольника", що „возєдиняв" усю Україну. На ділі цей московський холуй тільки поміг Кремлеві загарбати і поневолити Україну, а згодом перебрав на себе ще й обовязок поширення кремлівської диктатури на цілий світ, а навіть і на Америку.

З процесу над комуністичною верхівкою, що ведеться в Ню Йорку, довідуємось, як то Дмитро Мануїльський, будучи в 1945 році головою делегації УРСР на Конференцію Обєднаних Держав у Сан Франсиско, відбував конференції з американськими комуністами, наказуючи їм, як керуючий Комуністичним Інтернаціоналом, змінити тактику, посилити клясову боротьбу та стати більш революційними і вживати насильних способів у змаганню до державного перевороту. Таке заявили на судовій розправі, спираючись на документи, Луїс Ф. Буденц, бувший комуніст, а тепер професор Фордгемського університету, та державний прокуратор Джан Ф. МекГогі.

Що так було, для нас немає найменшого сумніву, а що інакше не могло бути, пізнати навіть по тім, що пишуть большевицькі Українські Щоденні Вісті (з 20. березня 1949) під заголовком „З промови Дмитра З. Мануїльського". Згадуючи за „імперіялістичний космополітизм" Злучених Держав, Мануїльський так змальовує американську культуру:

„Сьогодні буржуазна культура переживає смугу маразму і гниття... В ній нема живого людського почуття, а тільки технізований стандарт шумової американської реклями. Генґстери — улюблені герої буржуазної літератури та кіно. Порнографія — основний сюжет образотворчого мистецтва. Наука й культура поставлені тут на службу верхніх „десяти тисяч" і служать цілям одурманювання рядової людини. Це культура, що вироджується, перейнята наскрізь духом безнадійности, смутку і занепадництва. Від неї тхне трупним запахом, як від смертельно пораненого звіра".

Мануїльський, діставши дипломатичну візу на прибуття до Америки як „представник України", використав це, як тепер довідуємось, на те, щоб як уже не вбити американського „звіра", то бодай поранити при допомозі американських комуністів. Не сумніваємось, що це є завданням не тільки Мануїльського, але й кожного висланника Кремля до Злучених Держав. Болить нас одначе, що такі злочинці, як Мануїльські, виступають на міжнародній арені як „українці" й „представники" України. Тому є нашим обовязком ще сильніше й виразніше вияснити, що вони не є ні українцями, ні представниками України, а тільки московськими холуями і знаряддям Кремля.

Юнійні добродійні фонди

З поворотом вуглекопів до праці після двотижневого примусового відпочинку, наказаного предсідником майнерської юнії, Джаном Л. Луїсом, появилися вісті, що його юнія поведе агітацію за збільшення виплат з юнійного добродійного фонду таким членам юнії, які на це мають право. Звісно, що з цього фонду тепер виплачується по $2,000,000 тижнево на бенефіти для членів й їх родин. Окремо ще виплачується по $200,000 тижнево як пенсії, посмертне, допомогу на час недуги і на лікарську обслугу. Ці фонди призбируються з доплат підприємців по 20 центів від кожної випродукуваної тонни вугілля.

Добродійний фонд вуглекопів є тільки одним з таких фондів, які існують теж і в інших робітничих юніях для рятунку членів на випадок необхідности. Але фонд вуглекопів став славним тільки тому, що його вмів розголосити належно предсідник юнії вуглекопів, Джан Л. Луїс. Його юнія, як відомо, гуртує понад 400,000 вуглекопів. Як сказано, ця юнія не є єдина і не перша, яка подбала за такий фонд. Обчислення виказують, що під теперішню пору три з половиною мільйонів юнійних робітників дістають виплати на охорону здоровя, на порятунок у біді підчас безробіття, на старечі пенсії для себе і для своїх родин, а посмертне для наслідників, з добродійних фондів, які існують при юніях. Перегляд фондів виказує, що до нього доплачують звичайно тільки підприємці при нагоді виплат робітничих платень.

Саме тому, що фонди існують завдяки доплат підприємців, юнійні провідники почали тепер акцію за поширення добродійних фондів бодай на 5,-000,000 робітників ще цього літа. Тому, що звичайно літні місяці це час віднови робітничих контрактів з підприємцями, юнійні провідники хочуть перевести агітацію ще перед вигасненням часу, до якого зобовязують контракти.

Питання заходить, чи такі фонди виходять на добро тих, для кого вони призначені. На це дають відповіді безсторонні знавці, що так. Досі не було випадку, щоб юнійні „боси" забирали частину фондів на політичну агітацію, як це заповідали підприємці. Так само Американське Медичне Товариство стверджує, що примусове обезпечення здоровя в робітничих юніях через Добродійні Фонди принесло гарні успіхи. Після таких похвальних признань треба надіятися, що дальше творення тих фондів по юніях буде успішне. Таке добре діло заслуговує на повне поперття.

П. Чигиринець.

НЕ ВІРИМО

В „Свободі" ч. 62 була вміщена стаття в справі нового руху, який повстав між російськими емігрантами під назвою „Грядущая Россія", і який (рух) очолює не хто інший, як той самий А. Ф. Керенський, який під час революції 1917 року був і премієром, і головнокомандуючим і „головноуговорюючий", і врешті своєю діяльністю довів до „октября", цебто захвату влади в був. Росії большевиками.

У видрукованім в газеті „Новоє Русское Слово" першому „Бюлетені" цієї нової організації вона виявила своє „вірую". Білий цар нищив навіть саме слово „Україна", а червоний, з питомими йому азіятськими хитрощами, дозволив вправді вживати назву „Україна", але всіх тих, хто має це імя, винищує фізично й духово, щоб врешті не було їх, а як нікого не лишиться, то тоді й саме слово „Україна" не буде потрібне.

Чим же відрізняється від такої „політики" й новий рух „Боротьби за народню свободу", очолюваний Керенським і його однодумцями? У відношенню до українського народу та й інших, які тепер входять в склад СССР, — залишається та сама політика, яка була при царі, була при Керенському і є при Сталіні.

Вже одна назва цього руху **„Грядущая Россія"** — говорить навіть більше, ніж зрозуміло.

Завдання організації є, як пише Керенський у своїй „руководящій" статті „Основная Задача", — „обєднати в **„єдину цілість всю таку еміграцію... сил народів СССР"**. Отже „єдіная - неделімая", не більше й не менше!...

„Повстане — в свободі і правді — в образі спілки союзу демократичних (жалко, що не додав „соціялистичних... — прим. моя) республик у всьому рівноправних братських народів!" — патетично закінчує Керенський свій заклик.

А на це я нагадаю пісеньку: „Пой, ласточка, пой!"

Керенський гадає, що у людей коротка память, тай вони забули часи його „правління".

Тепер, з присущих йому й його вдачі „возвишаться" та бути „народним трібуном", цілей, він після довгого „відпочинку", знову хоче „помолодіти" й виплисти наверх.

Кричить вже про „рівноправність братніх народів". Слід би було йому самому пригадати собі 1917-й рік, коли Україна пригадала всьому світові, що вона живе. Пригадала це й Росії, але в формі — присущій українській вдачі, сліпо віруючій в демократію та братерство народів. В українців тоді під впливом радости, що вже розірвалися царські кайдани, що розвалилися мури російської тюрми народів, була глибока віра, що нова демократична Росія дасть усім народам вільно дихати і жити спільно дійсно по братерськи.

Перший Всеукраїнський Конгрес на Великодному тижні у квітні 1917 року майже одноголосно при поверх 5,000 делегатів, висловився лише за „автономію" в складі Росії (лише кілька одиниць були за самостійність).

Так **вірили** українці в демократію! Вибрали Центральну Раду, котра зложила „Генеральний Секретаріят" для здійснювання автономії. Вислано було до Петрограду делегацію на чолі з премієром, В. Винниченком, для апробати „автономії". Замітьте: тільки „автономії". Той самий Керенський три дні не приймав чолових тоді представників українського народу, які цілими днями пересиджували в передпокоях Керенського, терпеливо чекаючи, коли він їх прийме.

От вам, „демократія" російського соціяліста-революціонера Керенського.

Так він образливо поводився з представниками 40-мільйонового народу.

Але українське життя кипіло. Створився полк ім. Богдана Хмельницького, Полуботка, Дорошенка і ін. До Петрограду полетіли вістки про те, що діється в Києві. Аж тоді Керенський відчув тривогу. Приїхав до Києва в супроводі кількох міністрів Тимчасового Уряду і вдався до Центральної Ради, де він гордо, зовсім не по-демократичному, як владар розмовляв з представниками України. А в той час Петлюра, передбачаючи висліди тих розмов, дав наказ військовим українським силам, які в той час пербували в Києві, вишикуватись по обох боках Володимирської вул. від будинку Центральної Ради до Св. Софії. Вкінці після довгих і гострих розмов Керенський, не визнаючи домагань українців, гостро крикнув: „А де ж ваша сила, на яку ви опирались би?!.

Петлюра відповів: „Прошу вас, як головнокомандуючого військовими силами Росії, зробити огляд українського війська". І вивів його на вулицю. Спочатку Керенський остовпенів. Довжелезні ряди козацтва аж губилися вдалечині. Тай народу за ними багато. Аж тепер він зрозумів, що українське питання, це не „бутафорія". Знизив тон, але старався триматися „бадьоро" і приймав „параду" українського війська.

Знизив тон і в дальших нарадах та погодився на „автономію", але лише... пять губерній: Київської, Полтавської, Чернигівської, Подільської й Волинської. А де ж Херсонщина, Харківщина, Катеринославщина та інші?

Тай це була провокація, бо через де-який час, коли Центральна Рада вирішила вислати Богданівський полк на фронт (тоді ще провадилася війна), він, Керенський, наказує, а виконує його наказ полковник Оберучев, його товариш по соціялістичних поглядах і командуючий Военною Округою „Юго-западного Краю", як російський уряд називав Україну, — щоб до Києва пересунути з Петрограду „Імператорський" полк „Жовтих" кірасірів, який мав своїм завданням задушити і ту „куцу автономію", на яку погодився Керенський. І от в кінці липня, коли Богданівці навантажились в потязі, до цього треба додати — **без зброї**, яку наказано було видати їм аж на фронті, й вирушити в дорогу, ті кірасіри зробили засідку всього сім верстов від Києва на Посту Волинському і обстріляли потяг з неозброєним українським військом. Були і вбиті і поранені. Потяг зупинився, а Богданівці заарештовані.

Український Уряд домагався розслідження цієї провокації, але справа була затерта, зрозуміло, на приказ Керенського, на заклик котрого Богданівці були вислані на посилення фронту. Отже: „братство народів"!

Раніше я нагадав, що ми, українці, вірили, що нова демократична Росія не буде йти шляхами царської Росії, що кожному народові, з яких вона складалась, буде вільно дихати своїм повітрям, жити своїм життям, питомим і відповідним його духові та традиціям, вірили в братерські почуття російського народу. Тому і говорили: Чому ж нам розлучатись? Але якраз поводження й політика російських демократів типу Керенського довела нас до свідомости, що **Москві вірити не можна.** Чи то при царях, чи при соціялістах, чи тепер при комуністах — Москва та сама. Тому й новим закликам Керенського про „Союз демократичних республик у всьому рівноправних братніх народів" — **Ми не віримо.**

Всі „руководящі" статті в цьому першому „Бюлетені Грядущої Росії" наповнені духом „єдиной-неделімой", забуваючи, що річки ніколи не течуть назад. Коли завдяки політиці тих самих, що й тепер відновляють мит про ту „єдиную - неделимую", Україна безкомпромісово дійшла до свідомости, що **має бути незалежною державою,** то вона **такою і буде.** Повороту нема.

Та не дивно, що російські патріоти - соціялісти із запалом пишуть про відбудову Росії, згадують, що вона складається з „народів", хоч ці „народи" поіменно не згадуються. Не згадується й великий 40-мільйоновий український нарід (в їхніх руках тріснуло б перо, якби захотіло написати слово Україна!), Але особливу увагу звертає стаття В. Днепрова, який мимоходом і то боязко часом називає себе „українцем". Ми знаємо досить таких „тоже українців", починаючи з Гоголя, які обросли московським салом. Вони своїм дійсно українським таланом довго спричинялися до розвитку чужої московської мови і літератури „задля ласощів поганих". Чи це має далі продовжуватись?

Підписується цей „малорос" імям нашого Славути-Дніпра, але й тут показує своє дійсне обличчя — не Дніпровий, чи Дніпровенко, а змосковська „Днепроф". Далі в своїй статті аж розпинається за „общую родіну". Статті інших авторів бодай хоч не згадують про Україну. Їхньому наставленню ми не дивуємось, знаючи московський звичай: Але цей, сказати б „українець", у своїй величезній статті „Союз Свободних Народов" зовсім не згадує тих „народів". Щось з десять разів згадує про „національні „групи" єдиної Росії. Отже понад 40-мільйоновий український нарід — це для нього тільки „група", яка „не може претендувати на „вхожденіе" в союз (Росію) в якости рівноправних членів, але якій гарантується тільки „національно - культурну автономію". Ну, і чим відрізняється „конституція" п. Днепрова від Сталінської? Підкреслено пише про „цільність могутнього державного організму", розуміється в рямцях Росії.

Дипломатично уникає назв „Росія" чи там СССР, а вживає для замилення очей слів: „страна" (країна), „наша общая (?) родіна" і т. і., а Україна — це тільки „група" цеї „общей родіни"...

Інші автори статей „Бюлетина" зовсім не згадують про Україну, український нарід, просто їх ігнорують. Лише один із старих російських соціялістів-провідників Р. Абрамович один раз згадав про українців, але лише для того, щоб обплюгавити їх. Пишучи про захвачення влади большевиками в жовтні 1917 року, між іншим їдко додає, що до того спричинилися й „українські матроси". Для цієї цілі перо в нього не зламалося, щоб написати ненависне йому слово.

От така то „демократія" цих російських „свободолюбців"! Чи ж може хтось дивуватись, що ми їм не віримо?

УЛАС САМЧУК

СОНЦЕ З ЗАХОДУ

РОМАН.

57)

— Він ось каже, що за рік будемо у Львові, — каже Кальчук і показує просто пальцем на пана з „Нового Часу"...

— Хіба в Бригідках, — кидає байдуже Кримський і намагається продертися далі та робить дорогу своїй Емі.

— Ні! Стій! Бий руку! Кримський! Бий! Я кажу виразно: за рік ми в Народній Гостинниці на Косцюшка один п'ємо вино, і я його виграю.

— На Косцюшка дев'ять, — докинув хтось.

— Хай буде дев'ять. Я виграю сто корон...

— Не сто, а тисячу... І не тисячу, а мільйони... Що мені ваші сто корон, — каже Кальчук, і в ту мить Кримський перебив ці дві затиснені руки.

Кримський, Кальчук і Ема тиснуться до найменшого сальончика. Там має бути щось резервоване. І дійсно, знайшли кілька тяжких фотелів з директорської кімнати, що примостились до більярду. Більярд високий і незручний, але на ньому дбайлива пані січова комендантка Куликова розпустила всі приваби американського дому, а в тому числі і жовтий, мов глина, яєчний лікер. Кримський осідлав фотель і вирішив, що з цього місця його не висадять ніяким динамітом. Кальчук примостився також, хоча в куті і хоча не так блискучо, однак незалежно і спокійно. Ема затерлася в юрбі. Їй хочеться кинути погляд у саму глибінь довкілля.

— Ти тільки не вдавайсь у філософію, — казав Кримський до Кальчука. — Пані Марусю: — звернувся він до Куликової, що мигнула приємними плечима.

— Агов! — блиснули її чорні очі.

— Коли вже зрушите вашу прогібіцію? Це жінка, до якої вступ заборонений, — казав він Гузарові, що прийшов сюди в плащі й кальошах.

— Вам, пане Гузаре, як людині військовій, бракує тільки парасолі, і все було б в порядку. — Окуляри, здається, на носі...

Товсті уста Гузара засміялися. Він здійняв плаща, але в кальошах так і залишився. Сходились різні, переважно „свої" люди.

За тонкою стіною у просторі, що межує з найменшим сальончиком, вирує життя. Дзвенять тарілки й чарки, п'еться кава й вино, ллється сміх і мова. До великої залі урочисто входить оркестра сорок третього полку піхоти. Рій панночок у довгих і коротких суконочках з масочками на носиках кидається у той бік. Фінансовий секретар міністра з великими окулярами сидить, як і слід усім секретарям, велично і підкреслено. Тома Рогай в товаристві директора каси хворих, колишнього підсекретаря чеської соціял-демократичної партії, зайняв місце майже в середині залі. А де панове з Команди Січі? Є! Он сам пан комендант у товаристві дружини з чорними розкішними очима і такій саме чорній сукні... Вони покликані на баль цілком офіційно, а покищо велично споживають вечерю...

В кухні справжній буревій. Кельнери обладовані обов'язками. На столах, пристілках, полицях, ніби зорі в небі, булочки, що виблискують шинкою, яйцем, сардинками, кав'яром та огірком. Батерії різних барв і вигляду пляшок зайняли всі бойові та резервні позиції. Котли, котлики і ронделі вибухають теплом, парою і запахами. Прилавки малої й великої заль визброєні до зубів. Обкладені хлібчики цвітуть згортками шинки, що нагадують пелюстки рож, шоколяда „Рупа", шоколяда „Оріон", шоколяда „Діяна", еспанські помаранчі, італійські цитрини, тячівські „йонатани", колінські десерти й „перніки", мадярські й словацькі вина, французькі лікери, польські горілки — все те тут, на місці, і все тільки на...

Це вже стихія. Це Ніягара, що спадає згори в прірву, і ніяка шалена фантазія не змінить її падіння. Панна у короткій газовій суконочці, панич весь у фрачному, сяючі очі і коліна, приваба тонких ліній, запах чуття і м'язів.

А на столах скло, порцеляна, кришталі... Очі, зуби ясно-рожево, янтарножовто зливаються з відблиском вина. Набартлені уста торкають краечку кришталю, і трунок ллється до серця.

У великій залі зненацька рокіт оркестри. Всі завіси, чарки і вії затремтіли легким трепетом. Нагі дівочі спини застелили двері. Хто їх так сполохав, здійняв і виструнчив? А звуки бушують, і рвуть, і бурять, і несуться, мов баскі огирі з розвіяними гривами. Вперед, вперед!..

Від вхідних дверей поволі через натовп пробивається Демо-Довгопільський. Такий саме, як і кожного дня... Та сама плетена краватка, ті самі бурштинові знаки. Підняв свої окуляри і дивиться понад головами. Море голів рокоче своїм рокотом, більшість для нього незнайома. Йому все ще не зовсім віриться, що це він дома. Може все це лиш уривок якогось фільму, а довкілля — це тільки штучні лаштунки...

— Пане Демо! — чує він голос. Оглядається і бачить Ольгу. Вона тут і то під руку з Роговим. Демо дивиться кудо і не знає, що казати... Роговий обтягнутий новим, твердим січовим сукном і виглядає міцно.

— Добре, — каже Демо.

— Ви самі? — питає далі Ольга...

— Чому? Дивіться, скільки навкруги, — вказав він на натовп...

Роговий не бажає зупинятися. Він вже встиг поблажливо вклонитися Демові і забрав свою даму в належне місце... Демо попрямував до малого сальону...

(Дальше буде).

Проф. В. Завітневич.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

(З приводу 135-річчя з дня народження і 88-річчя з дня смерти поета).

Вже незабаром, за 12 років, український нарід на всіх заселених ним земних просторах по своїй змозі й силі відзначатиме 100-річчя з дня найтяжчої втрати, яку він колинебудь поніс — смерти Тараса Григоровича Шевченка, — а проміння його генія не тільки не згасає, а розсівається все ширше й ширше, займаючи і освітлюючи дальші обрії, нові простори, переходячи межі національної сфери.

Як ні один нарід у світі, український нарід щороку в дні 9 і 10 березня підносить до Бога гарячі молитви за спокій душі Тарасової, сходиться на святочні зібрання вшанувати пам'ять свого геніяльного поета.

На чому заснована ця священна традиція так званих Шевченкових днів? Де коріниться той повний пієтизму культ Шевченка?

Переконливу відповідь на ці питання може дати всякий, хто на підставі історичних об'єктивних даних висвітлюватиме ролю і значення Шевченка для України та її народу.

Роки життя і творчости Т. Шевченка припадають на найтяжчий період історії українського народу. Це роки страшної денаціоналізації його, коли український нарід, розбитий лютими ворогами на частини, томився в московській та австрійській неволі, коли українські вищі верстви заради „лакомства нещасного", зрадивши свій нарід, московщилися, польщилися, а то й німеччилися; коли українське селянство кинуто було напризволяще для чужинецької соціяльно-економічної і національної неволі. Це були часи найтяжчих випробовань українського народу, коли на терезах історії світу виважувалося його „бути чи не бути". То були найкритичніші для України часи! Здавалося, що український нарід сходить уже з історичної арени і перетворюється в етнографічний послідок для панівних націй.

Кати України вже тішилися з безсилля і безборонности її. Та ворог прорахувався, він недобачив тих спонтанних невмирущих титанічних сил, які таїлися в надрах поневоленого українського народу.

Одною з таких титанічних сил і був Тарас Шевченко, що своєю геніяльною творчістю і саможертвенною діяльністю знаменує окрему добу, добу нової України. Шевченко воістину є пророком визволення України з національного і соціяльного ярма. Він своїм полум'яним поетичним словом пробудив український нарід до самозахисту, вивів його на шлях до самостійного життя і невпинного розвитку, поставивши його нарівні з цивілізованими народами світу.

> Возвеличу малих отих рабів німих —
> І на сторожі коло них
> поставлю слово!...

Сила поетичного таланту вимірюється не тільки викінченою, викликаючою подив і зачаровуючою своєю красою слова, а й чистотою, високістю, правдивістю і богонадхненністю ідей, виражених у цій мистецькій формі. В Шевченковій творчості ми маємо клясичний приклад гармонійного поєднання того й другого, геніяльних ідей і чарівної мистецької форми.

Хоч порівнюючи невелику спадщину лишив по собі Шевченко, та, проте, вона своєю мистецькою вартістю перевищує все українське літературне надбання, написане до Шевченка і після нього, і стоїть нарівні з найкращими творами світового письменства.

Шевченко свідомий своєї високої ролі і призначення для рідного народу. Вже в ранніх своїх поезіях, повних романтичного захоплення минулим України і безмежного жалю по ньому, Шевченко пророчистим вогненним словом остерігає ворогів, що потоптали славу України і глузують з обідраної сиротини:

> Смійся, лютий враже!
> Та не дуже, бо все гине, —
> Слава не поляже!

Джерелом найвищого поетичного надхнення були його гаряча любов до України, до покривдженого і поневоленого рідного народу. Звертаючись до своїх „соузників", що мучилися разом із ним в царській тюрмі, Шевченко закликає їх:

> Свою Україну любіть,
> Любіть її... во время люте,
> В остатню тяжкую минуту
> За неї Господа моліть.

Цю свою палку любов до України Шевченко виявив не тільки словом, а й ділами, спокутувавши її муками десятилітньої неволі на засланні. Тяжко мучився поет на тому засланні в, стані безправного солдата і ті страшні муки та тугу за Україною вилив він у чудових поезіях, написаних там. Силою разючости ностальгічних мотивів цих поезій Шевченко неперевершений поет у світовій літературі.

Ні заслання, ні солдатська муштра, ні царські тортури не зламали духа Шевченка, духа борця за волю України. На репресії й муки героїчно відповів Шевченко: „Караюсь, мучусь, але — не каюсь!" Хоч як тяжко був покараний Шевченко, хоч яких надлюдських мук йому не довелося зазнати, проте він не дбає про своє горе, не думає про якусь сатисфакцію за це чи признання.

> Мені однаково, чи буду
> Я жить в Україні, чи ні,
> Чи хто згадає, чи забуде
> Мене в снігу на чужині —
> Однаковісінько мені..,
>
> — — — — — — — — —
>
> Та не однаково мені,
> Як Україну злії люди
> Присплять лукаві, і в огні
> Її, окраденою, збудять...
> Ох, не однаково мені.

Мало не в кожному творі Шевченко малює страшні картини кріпацької неволі, в якій перебувало українське селянство, що ними за виразом самого поета „перелякать саме б пекло можна". Як ні в кого з клясиків всесвітньої літератури найстрашніші картини кріпацтва знайшли в поезіях Шевченка своє переконливо правдиве і потрясаюче відбиття:

> Нема сім'ї, немає хати,
> Немає брата, ні сестри,
> Щоб не заплакані ходили,
> Не катувалися в тюрмі,
> Або в далекій стороні...!

Одначе, поет описує ці страждання не для того, щоб викликати сльози у людей, а для того, щоб люди повстали проти тиранії, проти всякої неволі. „Борітеся, — кличе поет, — поборете! Вам Бог помагає! За вас правда, за вас слава і воля святая!"

Ідеї української визвольної боротьби вповні розвинув Шевченко в своїх творах з невгаваючою силою, ними він запалював серця людей і кликав їх до поквигів за святу правду — волю. Видатний сучасник Шевченка — член Кирило-Методіївського братства П. Куліш так високо оцінив ролю Шевченка для тодішньої громади української інтелігенції, об'єднаної братством: „Шевченко з'явився серед нас, як видиме оправдання нашого надхнення звиш. Він був світильник горящ і світящ". Осяяний славою найбільшого національного поета, Шевченко мобілізував українську народність і силою та імпульсивністю свого почуття і високою християнською ідейністю своїх переконань. Біблійний склад його думок справляв враження національного пророка, що прийшов кликати Україну до боротьби з неволею, неправдою і будити її до свого воскресіння. Висловами старозавітних пророків громить він невільничий режим царської Росії; в Біблії бере він матеріял для нищення всякої невільницької системи і ідеології, не минаючи й офіційної московської церкви, що була в союзі з царатом і неволю ту підпирала; а словами з Псалтиря навчає нарід свій соціяльної моралі і правди, на підвалинах яких має повстати нове царство, царство свободи, любови і братерства. Звідти з'явилося у поезіях Шевченка багато місць, в яких він нападає на всяку філософію (в тому числі і на офіційне російське богословіє), що не тільки не боролась проти тиранії і неправди, а навіть освячувала за допомогою релігії владу тиранів, поневолення і нелюдський визиск народу. Це й дало привід лихим людям і всякого роду невігласам сіяти неправду і наклепи на Шевченка, ніби він був атеїстом.

Але, людомори, Шевченкофальсифікатори! Не вдасться вам сплямити і осквернити світлий образ Генія України! Шевченко виступав проти вашого бога, бога тиранії, тьми і неправди. У відомому вірші, написаному незадовго перед смертю, Шевченко недвозначно сказав, у що обернули тирани істинного Бога.

„Світе тихий, Світе ясний, Світе вольний, неповитий! За що ж тебе, Світе-брате, в твоїй добрій теплій хаті оковано, обдурено, кадилами окурено, багряницями закрито і розп'яттєм добити?" А в другій частині цього вірша поет закликає Христа повстати проти гріховного культу, яким Його оповито.

Вся система релігійних поглядів Шевченка, відбита в його поезіях, свідчить про глибоку віру поета в істинного Бога, в Христа і Божу Матір. Твори, написані спеціяльно на релігійні теми, як „Неофіти", „Марія", „Іржавець" та інші за признанням високоавторитетних знавців літератури належать до найкращих зразків релігійної лірики, яку колинебудь бачив світ.

За свої святі ідеї визволення України, за ідеї боротьби проти всякої неволі, тиранії, проти влади тьми і неправди, за свої погляди на справедливий соціяльний лад на землі, за своє вогненне високомистецьке поетичне слово Шевченко заслужено признаний генієм України, її пророком. А оскільки ці ідеали Шевченка, за які він боровся, мучився і помер, є однаково дорогі всьому цивілізованому, свободолюбивому людству і в боротьбі за здійснення їх впали жертвою найкращі світочі його, — значення і заслуги Шевченка переростають межі національні. В пантеоні борців за священні ідеали людства зорітиме світлий образ українського поета, Тараса Шевченка.

ГОМІН УКРАЇНИ

Гомоном України названо чергову велику і оригінальну імпрезу, що її підготовляє на день 29-го травня та в рямках свого традиційного вже весняного музично-танцювального фестивалю українська молодь митрополітальної округи Ню Йорку і Ню Джерзі. Інтензивна підготовка до імпрези ведеться вже від кількох місяців, а сама імпреза відбудеться цим разом в репрезентативній Карнегі Голл в Ню Йорку.

Імпрези американсько-української молоді, зокрема імпрези згаданого Українського Митрополитального Комітету, вже мають свою славну традицію. Їх було чимало перед війною, але окремого значення і блискучости вони набрали після війни, встановлюючи новий високий рівень українських культурних імпрез в Америці взагалі, як щодо їх оригінальности так і мистецького виконання. В живій пам'яті є того роду фестивалі двох попередніх років: знаменита інсценізація образу „Запорожці пишуть лист до султана" та хорові, музичні і танцювальні точки та наостанці опера Ніщинського „Вечерниці" в 1947 році і оригінальне „Свято Шевченка" з уривком з опери Аркаса „Катерина" в минулому році. Цьогорічний Фестиваль відзначить 300річчя з дня триюмфального в'їзду гетьмана Богдана Хмельницького до Києва.

Весняні Фестивалі нашої молоді характерні не тільки своїми кінцевими успіхами, але головно своєю масовістю та мозольною, всебічною їх підготовкою. Підготовка такої імпрези це справжній „вільний університет" всебічного українознавства. Підготовляючи „Запорожців", Шевченківське Свято чи тепер Триюмф Хмельницького, молодь насамперед вивчає історію доби, до якої імпреза відноситься. І вивчає не тільки „сухі події", але все з ними зв'язане. Щоби вірно віддати відповідну добу, треба знати тогочасний побут, звичаї, ношу, взагалі — життя. Студії, література та ради і поради познайомлених з відповідними справами людей служать в цьому джерелом інофрмацій для молоді, що їх дальше поширюються живим чи друкованим словом. В кожній імпрезі є багато музичних, вокальних і танцювальних точок. Заки їх вивчається, виконавці познайомлюються з життям і творчістю композиторів, познайомлюються взагалі з історією української музики, пісні чи танцю. У висліді, виконавці програми не тільки знають як одти, але вони знають теж що вони виконують. В цілій імпрезі бере безпосередню чи посередню участь около 100 осіб, проби до імпрези в по-

(Докінчення на стор. 4-тій).

З МУЗИКИ

З ПРИВОДУ КОНЦЕРТУ О. ЛЕПКОВОЇ В ТАВН ГОЛ

У нас ще далі так мало концертів для ширшої американської публики, влаштовуваних нашими артистами, що кожен новий концерт повинен уже сам собою викликувати ширше зацікавлення. Зокрема ще тоді, коли на таких концертах можна почути в мистецькім виконанні теж і українську пісню, чи інший музичний твір.

До того роду концертів треба зарахувати черговий концерт п-і Ольги Лепкової, що відбудеться у найближчий вівторок, **дня 5 квітня, в Тавн Гол у Ню Йорку.** Ця артистка нам не чужа, а добре відома з попередніх концертів та участі в різних українських імпрезах, народніх святах тощо. Не зважаючи на довголітні музичні студії у Львові та Відні й в найкращих учителів, як теж на різні відзначення, п-ні Лепкова присвятила й в Америці багато років труду, щоб далі вишколювати голос й поширяти свій музичний репертуар. У Львові п-ні Лепкова виступали на концертах, в опері й по радіо. Музичні критики підкресляли вже тоді її велику музикальність, красу голосу і т.п. Те саме можна сказати і про концертове турне в цій країні та в Канаді, яке вона відбула в 1939 році, зараз по приїзді з Европи.

Амбіцією артистки було з самого початку добитись признання від американських критик таких музичних осередків, як Ню Йорк, де є найбільша в світі музична конкуренція, бо ж кожного дня виступають на кількох концертах різні артисти різних національностей, про яких часто нема в пресі навіть і малої згадки. П-ні Лепкова, що завжди виступає як українська співачка, вже здобула собі в Ню Йорку добру критику і треба надіятись, що тим разом здобуде ще кращу та ще з окремою згадкою про твори українських композиторів.

Думаємо, що українське громадянство міста Ню Йорку та околиці, що вже розуміє вагу того роду концертів у такій музичній салі як Тавн Гол, прибуде й на цей концерт, щоб почути по мистецьки віддані твори великих світових композиторів, а теж і наших рідних. Л.

ГОМІН УКРАЇНИ

(Докінчення зі стор. 3-тої).

одиноких її стадіях відбувають по два а то й більше разів в тижні, а їх виховне та освідомлююче значення своєю вартістю величезне.

Це одна сторінка медалі цих імпрез. Друга сторінка — це самі імпрези. В них з найбільшою дбайливістю та наполегливістю здійснюється гасло про виведення української культури в широкий світ. Українська пісня, українські танці, українська музика і українське слово та фрагменти української історії чи українського побуту на репрезентативній сцені нюйорської Карнеґі Голл це без сумніву не буденне явище. Широкі зв'язки з американцями та намагання заінтересувати їх такими імпрезами доповнюють цей факт. Аж ніяк не можна не доцінювати вартости і значення таких імпрез для самої американсько-української генерації теж поза великим гуртом виконавців. Діло в тому, що багато з них має тільки дуже мрячне уявлення про Україну, український нарід, його історію та культуру. Багато з них знають це тільки з доривочних оповідань своїх батьків, що свої відомості на ці теми обмежували до свого сeла чи повіту. Побачивши на сцені прекрасні зразки української культури чи фрагменти української історії та українського побуту, молода людина на свій лад „переоджується", вона пізнає невідомі їй досі вартості та починає пишатися, що може їх назвати своїми. В останніх роках спостерігається велике оживлення організаційного та культурного життя серед американсько-української генерації. Прямо на очах росте Ліґа Української Молоді Північної Америки, організуються Американсько-Українські Ветерани, організуються професіоналісти та інші і в цьому теж чимала заслуга власне цих імпрез.

Не можна не ствердити з радістю і признанням, що в цей організаційний та культурний рух американсько-української генерації поступово включається і щораз більша кількість нової імігарції. Звичайно, під цим оглядом ще є чимало всіляких недомагань, але є теж підстави сподіватись, що з часом та в дальшій праці головна маса цих творчих сил зі своїми питоменностями та для взаємного добра злиється в одне могутнє русло невпинного розвитку і творчости.

Щодо самої імпрези „Гомін України" в цьому році, вона — як згадано — присвячена 300-річчю тріюмфального в'їзду Богдана Хмельницького до Києва. Під цим кутом і подумана ціла програма, хоча і в далеко ширшому аспекті та буде своєрідною цілістю козацької доби. Перша точка — Інсценізація в'їзду Богдана Хмельницького до Києва, що є символом української перемоги над імперіялістичною тоді Польщею, буде зрівноважена другою інсценізацією з часів гетьмана Івана Мазепи, що з черги є символом перемоги української державної ідеї проти російського імперіялізму. Обидві інсценізації, в які включено багато відповідних пісень і танців, є цілком оригінальні і приготовані спеціяльно на цю імпрезу. На закінчення імпрези буде виставлена частина „Запорожця за Дунаєм", що і своєю символікою доповнюватиме дві перші точки та яка буде їх артистичним завершенням. Виконання всіх точок підготовляється справді „на більшу скалю", з оригінальними композиціями Михайла Гайворонського, що є теж головним дорадником в підготовці цілої імпрези. Цілість буде справді „Гомоном України" козацької доби.

Між аранжерами та керівниками імпрези бачимо в більшості тих самих людей, що їм завдячується великий успіх теж попередніх Фестивалів: Ольга Дмитрів, Володимир Бакад, Степан Марусевич, Іван Флис, Анна Міц, Володимир Цюпа, Ярослава Сурмач та інші. Між виконавцями головніших роль в поодиноких точках подибуємо такі загально відомі імена артистів як: Марія Полиняк-Лисогір, Марія Боднар, Катря Гупалова, Олександер Кульпак, Осип Стецура, Іван Флис, Павло Слободян, Володимир Цюпа, Євген Крук та багато інших.

Дохід з цеї великої імпрези і в цьому році призначений на допомогово-рятункову акцію ЗУАДКомітету.

Це тільки в загальному про цю чергову велику українську імпрезу в Ню Йорку, що своїм розмахом і сміливістю перевищує попередні та яка мала б бути справді гідним звеличанням українського імені в ці наші грізні часи. Треба сподіватись, що загал українського громадянства митрополитальної округи всіми своїми силами дасть своїй молоді в цьому великому і благородному почині всю можливу тільки піддержку.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

БРУКЛИН, Н. Й.

Шевченківське Свято.

Українські громадяни улаштовують декілька разів до року вечірки з танцями, пікніки та інші забави. Воно не зле. Треба ж доколи забавитися. Але ніяк не вільно нам забувати про улаштування одного вечера в році, а то в честь того великого Українця, що ціле своє життя горів і страждав для України, що навчив нас хто ми, чиїх батьків сини, ким, защо закуті, що став нам ясним дороговказом на нашому шляху. Тому святкувати память Т. Шевченка — це наш національний обовязок.

З великою приємністю треба підкреслити факт, що українська громада Бруклина цього обовязку не забуває і теж цього року вшанувала память генія України святочним вечером в дні 20-го березня ц. р., в салі Народного Дому.

Свято почалося без опізнення, точно в назначеному часі, вступним словом о. В. Паски, в англійській мові. На програму зложилися в першу чергу виступи хору церкви св. Духа, під управою п. О. Улицького, що відспівав ряд пісень до слів Т. Шевченка. Хор з поважною кількістю голосів і здисциплінований. Працьовита і музикальна рука дірігента піднімає його так, що при дальшій праці він може заняти одно з перших місць: Милою несподіванкою для молоді була рецитація Заповіту Т. Шевченка в англійській мові п. І. Сторожуком.

Святочна промова д-ра Л. Мишуги на тему Шевченкових слів про Вашингтона та його „праведний закон", прекрасні сольоспіви барітона п. О. Стецури при фортепіяновім супроводі п. О. Дмитрів, мистецькі рецитації п. Марти Кобрин-Кокольської і п. П. Слободяна вибраних творів поета заставили не одно серце битися щиріше з глибокого зворушення.

На заклик о. Монс. А. Лотовича жертволюбна громада зложила $120 на скитальців і тим дала черговий доказ, що її патріотичні почування не кінчаться на словах .Свято закінчив п. Ю. Павчак щирою подякою виконавцям. Ті громадяни, які не прибули на свято, втратили гарну нагоду відсвіжити своє серце рідним духом.

Емко.

ЗАБИРАЙТЕСЬ НАЗАД НА „РОДІНУ", КАЖЕ ДЕПАРТАМЕНТ СТЕЙТУ.—Це совєтська делегація на Культурну та Наукову Конференцію світового миру, що радила минулого тижня в Ню Йорку. Ця конференція була на ділі проти-американською демонстрацією, як цього можна було надіятись. Совєтська делегація мала ще повторити свої напасті на Америку по інших американських містах на збіговищах, влаштованих комуністами і сталінофілами. Та мабуть американському урядові було цього вже забагато й він здержав цю пропагандивну поїзду, даючи представникам зо Совєтів та тих країн, що є в їхній сфері впливів, до зрозуміння, що їм треба негайно опустити Америку.
На картині бачимо зліва Д. Шостаковича, совєтського композитора, а зправа А. Фадєєва, генерального секретаря Секретаріяту Совєтських Письменників.

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

17,533 Ільченко Павла від сестри Ільченко Евдокії зам. Гамзовська.

17,534 Ванчура Михайла з с. Сороцька (Скалат) від Ванчура Михайла син брата.

17,535 Кревних і знайомих з міста Черновець від Зебочинський Івана.

17,536 Тітки та її синів Івана свящ. при костелі Станислава Костки і сина Станислава від Ґавель Ґеновефи зам. Малькут д. Адама з с. Любартів (п. Любельський).

17,537 Фіра Івана з с. Жерниці Вижні (Лісько) від Фіра Антона.

17,538 Прокопик Антона з с. Ванівка (Крсно) від Ґоджик Маріяна.

17,539 Рідних і знакомих з с. Бусарівки (Харківщина) від Міщенко Івана.

17,540 Зайченко Михайла з м. Майкопа (Кубанщина) від Соловйов Михайла.

17,541 Доронюк Василя с. Івана з с. Остриці (Товмач) від Данилюк Івана.

17,542 Вербовецька Марії з с. Іванівка (Теребовля) від Вербовецький Володимира.

17,543 Котляк Пилипа, Петра і тітки Марії зам. Кісіль з с. Можиловичі (Яворів) від Котляк Михайла.

17,544 Филипів Теодора, Федан Івана, Климашко Миколи, Ярош Івана, Януш Василя, Ілечко Івана з с. Ляшки (Ярослав) від Фецович Семена.

17,545 Блажків Евдокії з с. Теляче (Підгайці). від Блажків Анастазії зам. Гусак.

Голоситись на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення пошукувань родини і знайомих різних скитальників було поміщене у „Свободі" безплатно, хай вишле таке оголошення впрост до

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове оголошення, розміру 1 цаль в одній колюмні коштує $1.00.

Адм. „Свободи".

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

З 206 від. У. Н. Союзу. — Того роду речі не можна передруковувати з американських газет, не маючи на це дозволу газети, чи синдикату, що такі статті розсилає до газет за оплатою.

Г. В. — У справах переселенчих звертайтесь до Зл. У. А. Допомогового Комітету і там дістанете інформації. Ми не маємо змоги такі справи полагоджувати, ні теж шукати праці.

Л. Б., Форест Гилс, Н. Й. — Побудете трохи довше, розглянетесь між нашими людьми дещо більше, а тоді матимете інше розуміння цього, що Вас дивує, коли стрічаєте такі типи, які описуєте. Не так то легко було нашому селянинові приноровитись до нових обставин. Деяких життя цілком зломило, особливо тих, що держались оподалік нашого громадського й церковного життя. Таких родинних трагедій, як ця, на яку натякаєте, також було багато й вони знівечили не одну добру людину. Як підглянете більше типів та пізнаєте осередовище, серед якого вони обертались, тоді краще це зрозумієте. Тоді зможете подати до газети цікаві обсервації й ми їх радо будемо містити.

ПРОПАВ!

ТЕОДОР ВИТІШ.

На цій картині бачимо фотографію члена 287 відділу У. Н. Союзу, яким є Теодор Витіш, років 39, що покинув хату і жінку і пропав, мабуть з почування, що він є хворою людиною і тягарем для родини. Свого часу він перебував в стейтовім шпиталі в Трентоні, в 1931 році. Його дружина бачила його в останнє 6. січня 1948. Важить коло 155 фунтів, має чорно-брунатні очі й таке волосся. Головою звертає наліво, а його ліве плече є вище від правого. Любить читати цілими годинами, темпераментний, радо працює в городі. Знає куховарську працю, але теж і машинову у фабриці.

Дружина, яка постійно за ним шукає, буде дуже вдячна тим усім, що будуть ласкаві подати їй якісь інформації в цій справі. Писати на таку адресу:

Mrs. ROSE WYTISH
5206 Bergenline Ave.,
WEST NEW YORK, N. J.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Бр. св. Івана Хрестителя, відділ 223, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 3. квітня, зараз по Сл. Божій, у галі церковній. Просимо членів прийти на означений час. — Й. Кравчук.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться дня 2. квітня, в годині 3. пополудні, в гали під ч. 74 Герис Еве. Обовязком кожного члена є явитись на цих зборах. — С. Вардачевський, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА З НЮ ЙОРКУ, Н. Й.

У вівторок, 22-го лютого б. р., в день уродин Вашинґтона, помер на удар серця тихий та щирий українець, довголітний член парафії св. Юрія в Ню Йорку, громадянин ВАСИЛЬ ПШИК, на 67-м році свого життя.

Покійний оставив дружину Марію вдовою та одиноку донечку Стефанію сиротою. Мав Він також трьох братів і дві сестри. Один з них, Семен Пшик, перебуває десь без вістки в Америці і навіть неможливо було повідомити його про смерть його брата Василя. Браття Теодор і Іван та сестри Анастазія і Марія в старім краю.

Небіщик походив з села Чорний Острів, бобрецького повіту, Зах. Україна. За свого життя ніколи не переставав Він журитися долею своїх братів і сестер під окупацією безсердечних московських недовірків. Так і помер, не діждавшись вістки від них.

Християнський похорон покійного Василя Пшик відбувся в суботу, 26-го лютого, в часі відомого страйку гробокопателів на цвинтарях. Тому тисячі домовин з тлінними останками, а між ними і покійного Василя Пшик, цілий місяць чекали на покінчення страйку. І щойно в суботу 26-го березня повідомлено вдову Марію і донечку Стефанію, щоб прийшли подивитись, де саме спочине вічним сном їх дорогий муж і батько. Чи ж не трагічне?

Хайже Покійному Василеві Пшик вільна земля Вашинґтона буде за рідну!

Подала К. Дж.

ТАРЗАН, ч. 2062. Тікар вбиває звіра на харч.

Полишена сама з Тікаром Джена приглядалася, як звірята виходили з води, куди загнав їх вогонь.

Нагло Тікар вирвався з рук Джени і кинувся на малого оленя.

Заки збентежена пані могла його спинити, молодий лев схопив і вбив свою жертву.

Коли Джена пробувала відтягнути його, він зловіщо харчав.